

Професійно-особистісний компонент — це інтегрована характеристика особистості, її професійно значущі якості, готовність та здатність особистості до цілеспрямованої роботи, що веде до зміни властивостей особистості, її поведінки, діяльності та ставлень. У цьому компоненті акцентуються властивості особистості, які дозволяють спрямувати активність людини на самовизнання, самоконтроль, самокорекцію, самооцінку. Усвідомленість особистістю своїх здібностей і можливостей, знаходять прояв у бажанні займатися певним видом діяльності, зумовлює задоволення від професійних занять та власного професійного вибору. Професійно-змістовий компонент передбачає формування якостей особистості на основі професійно-значущої діяльності. Забезпечується розвиток професійних здібностей («можу і реалізую»). Розвиток самовизначення особистості має безпосереднє відношення до самооцінювання стану реалізації своїх можливостей у реальних досягненнях, де успіх зумовлюється тактичними і стратегічними цілями, вимогами оточуючого професійного і соціального середовища. Велике значення має розвиток позитивного ставлення та інтерес до обраної спеціальності.

Формування цих компонентів може бути здійснено шляхом підбору, створення та впровадження в навчальний процес методик, що спрямовані на розвиток професійної самосвідомості.

*М. І. Радченко, канд. психол. наук, доц.,
кафедра психології та педагогіки*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО БОЛОНСЬКИХ НОВАЦІЙ

Приєднання нашої країни до Болонського процесу вимагає створення нової моделі організації навчального процесу. З метою проведення моніторингу проблем, що виникають при запровадженні в навчальний процес нових вимог до навчання, творчою групою кафедри психології та педагогіки була розроблена анкета «Ставлення до Болонських новацій» (для студентів).

Анкета містить питання, що стосуються розуміння студентами **мети** впровадження положень Болонської декларації, найбільш суттєвих **змін** у навчальному процесі, **сенсу** Болонських новацій

(для себе і для суспільства), основних **проблем і перспектив** модернізації освітньої системи.

Пілотне дослідження, що було проведено серед студентів першого курсу (106 студентів) виявило наступні тенденції: більшість студентів — 42 (40 %) ставляться до Болонських новацій позитивно, 25 (24 %) — негативно, але дуже велика частка — 39 (36 %) не могли визначитися з відповіддю.

Певна кількість студентів (біля 19 %) не знають, у чому полягає мета впровадження положень Болонської декларації. Так, деякі респонденти зазначають, що «взагалі смутно розуміють, але, мабуть, для покращення і полегшення навчання».

Однак більшість студентів вірно визначають мету та основні завдання створення зони Європейської вищої освіти, серед яких: формування системи контролю якості освіти; розширення мобільності студентів і викладачів; забезпечення працевлаштування випускників та привабливості європейської системи освіти. Із шести ключових позицій Болонського процесу відмічаються чотири. Не називаються такі дві, як: введення двоциклового навчання та запровадження кредитної системи.

Серед нововведень, які справляють найбільший вплив на навчальний процес, на перше місце студенти поставили 100-бальну систему оцінювання, на друге — збільшення годин на самонавчання. Незначна кількість студентів відмічала «введення системи кредитів» та «зміну у навчальних планах». Отже, Болонські зміни розглядаються студентами, перш за все, у контексті створення нової системи контролю та оцінювання, а також збільшення ваги самостійно роботи у навчальному процесі.

Позитивне ставлення до Болонських новацій пояснюється, перш за все, впливом вузькоособистісних, прагматичних мотивів (благополуччя, престиж, гарна оцінка). Як правило, значно менша кількість студентів керується мотивами, що пов'язані з процесом учіння, підвищенням рівня саморегуляції, вдосконаленням освітньої системи. При визначенні власного ставлення до Болонських новацій тільки незначна кількість студентів відмічає широкі соціальні мотиви: «введення новацій», «люди стають більш самостійними і освіченими», країна отримує «кваліфікованих спеціалістів», «покращення освіти», створення «більш досконалої системи навчання», «випробування чогось нового», «боротьба з хабарництвом».

Отже, можна дійти висновку, що в цілому студенти позитивно сприймають Болонські новації і вірно визначають їх основну мету і завдання. Основні тенденції ставлення студентів до Болонських новацій, що були виявлені в процесі пілотного дослідження, висвіт-

люють такі напрямки формування психологічної готовності студентів до змін умов навчання: здатність студента ефективно організувати процес самонавчання, самостійної підготовки; асертивність, самостійність, цілеспрямованість у виборі навчальної траєкторії; гнучкість, мобільність, інноваційність мислення, адаптивність, пристосування до соціального оточення; здатність до партнерства, кооперації, встановлення конструктивних стосунків.

О. А. Рассомахіна, старш. викл.,
кафедра цивільного та трудового права

ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РІВНЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ГОЛОВНОГО ГЕНЕРАТОРА ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Концепція інноваційної моделі розвитку економіки України на етапі трансформації індустріального в інформаційний спосіб виробництва формується так, що її головною економічною категорією є інтелектуальний капітал, складовими елементами якого є інтелектуальна власність, людські, інфраструктурні і ринкові активи [8, с. 333—334]. Системоутворюючим елементом інтелектуального капіталу є інноваційна діяльність, яка є інструментом поєднання інтелектуального потенціалу, інтелектуальної активності й інтелектуального капіталу на всіх етапах відтворювального процесу — виробництво, обмін, розподіл і споживання.

Із загально-соціальної точки зору, психології зокрема, науково-педагогічний працівник продукує нові знання і тим самим має причетність до створення інновації. Проте суто з правової точки зору існує проблема визначення ролі науково-педагогічного працівника, який викладає суспільні дисципліни, юридичні дисципліни зокрема, у процесі інноваційної діяльності. Адже не всіляке нове знання можна вважати інновацією. Безумовно, створення наукових творів, які є об'єктом авторського права і охороняються Законом України «Про авторське право і суміжні права» (п. 1 ст. 8), законодавство розглядає як один із напрямків інноваційної діяльності (п. 2 ст. 327 Господарського кодексу України), хоча авторське право охороняє форму, а не зміст (п. 3 ст. 8 Законом України «Про авторське право і суміжні права»). Проте, Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 року № 40-IV розглядає інновації як новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентноздатні технології,